

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 21 mars 1902, kl. 12 midd.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen.

Till konstitutionsutskottets handläggning hafva båda kamrarne hänvisat Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition n:o 43, deruti Kongl. Maj:t till Riksdagens pröfning i grundlagsenlig ordning framlagt följande

» Förslag

till ändrad lydelse af 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen.

§ 1.

11:o. Boktryckare vare pliktig att af allt, som hos honom tryckes, till Kongl. biblioteket samt till hvardera af rikets universiteter, enligt de närmare föreskrifter och vid det ansvar, som stadgas i lag, stiftad i den ordning 87 § regeringsformen bestämmer, utan betalning aflemna ett fullständigt och felritt exemplar jemte dertill hörande planscher.

De skäl, som ligga till grund för den kongl. propositionen, innefattas uti här nedan omförmälda anföranden i statsrådet, nemligen af chefen för ecklesiastikdepartementet den 5 december 1901 och af chefen för justitiedepartementet den 31 sistlidne januari.

Först berörda, af chefen för ecklesiastikdepartementet afgifna yttrande var af följande lydelse:

»I skrifvelse den 13 maj 1898 (n:o 128) har Riksdagen, i anledning af en inom Andra Kammaren väckt motion, anhållit, det Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för beredande af större varaktighet åt de tryckalster, som i enlighet med tryckfrihetsförordningens § 1 mom. 11 vore eller blefve till rikets offentliga bibliotek öfverlemnade. I samma skrifvelse anförde Riksdagen, bland annat, att man syntes åtminstone för närvarande hänvisad till att genom någon efterbehandling gifva ökad varaktighet åt sådana tryckalster, som på grund af pappersmaterialets beskaffenhet vore mest utsatta för tidens störande inverkan. Af en vid motionen fogad, af professor A. W. Cronquist författad promemoria och af hvad Riksdagen i öfrigt varit i tillfälle att från sakkunnigt håll inhemta syntes framgå, att möjligheten af en efterbehandling med dylikt resultat icke kunde anses tvifvelaktig. Det gälde blott att utröna, till hvilken grad målet kunde vinnas, äfvensom att utarbeta de behandlingsmetoder, genom hvilka det billigast och beqvämast skulle kunna nås. Innan man skrede till åtgärder för ändamålet, syntes det Riksdagen emellertid vara erforderligt, att man genom sorgfällig undersökning förskaffade sig full visshet om, att det åsyftade resultatet verkligen kunde i afsevärd mån vinnas utan alltför dryga kostnader och för stort besvär. Utisigterna för ett lyckligt resultat af en dylik undersökning samt lämpligaste sättet för dess åstadkommande ansåge Riksdagen bäst kunna bedömas af Eders Kongl. Maj:t efter vederbörande biblioteksmyndigheters hörande.

I anledning af berörda framställning hafva infortrade underdåniga utlåtanden afgifvits af överbibliotekarien vid Kongl. biblioteket samt bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Upsala och Lund. Dessa myndigheter hafva dervid i hufvudsak anført, att, enär pappersmaterialet i nyare svensk litteratur, särskildt tidningarna, lemnade mycket öfrigt att önska, det vore angeläget, att tryckfrihetsförordningen komme att innehålla bestämmelser äfven om beskaffenheten af papperet i de exemplar af tryckta skrifter, som skulle aflemnas till de ifrågavarande biblioteken, samt att en efterbehandling af i biblioteken befintliga tryckalster för att gifva papperet större hållbarhet visserligen vore särskildt i afseende å tidningarnas pappersmaterial synnerligen behöflig, men att, äfven om sådan konserveringsåtgärd

vore utförbar och verksam, hvarom ytterligare utredning erfordrades, den i allt fall icke skulle kunna genomföras utan betydlig tidsutdrägt och kostnad.

På grund af nådig remiss har jemväl styrelsen för tekniska högskolan den 28 december 1899 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och dervid öfverlemnade infordrade yttranden i ämnet från professorn i mekanisk teknologi vid högskolan G. Sellergren och professorn i kemisk teknologi sammastädes P. Klason.

Det af professor Sellergren afgifna yttrandet innehåller, bland annat, följande. Af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse framginge, att åtgärder för vinnande af ökad varaktighet hos papperet behöfde vidtagas icke blott med de tryckalster, som i enlighet med tryckfrihetsförordningens föreskrift redan blifvit till rikets offentliga bibliotek öfverlemnade, utan äfven med sådana, som framdeles komme att öfverlemnas. I afseende å de senare tryckalstren hade af de tillfälliga utskott, som inom Riksdagen yttrat sig öfver motionen, den åtgärden varit ifrågasatt, att boktryckarne skulle åläggas att trycka arkivexemplaren på papper af viss beskaffenhet, men att här emot ansåges tala att, hvad särskildt tidningar beträffade, dessa hade så vexlande format, att det af denna anledning blefve svårt att tillhandahålla något genom statens försorg kontrolleradt normalpapper, samt att vid rotationspressar af tekniska och ekonomiska skäl ej kunde användas olika slags papper, hvarför en efterbehandling äfven af dessa tryckalster förordades. Ett sådant tillvägagångssätt ansåge professor Sellergren vara från teknisk synpunkt mindre ändamålsenligt. Att exempelvis trycka en tidning, som vore afsedd att trots flitigt användande i ett offentligt bibliotek ega bestånd långt in i framtiden, på underhaltigt papper, tillverkad delvis eller uteslutande af slipad trämassa, samt efter tryckningen gifva detsamma ett limartadt, mer eller mindre skyddande öfverdrag, som visserligen ökade dess styrka, men i längden icke kunde motverka det underhaltiga råmaterialets menliga inflytande, skulle vara en åtgärd, som blott i yttersta nödfall kunde af en fackman förordas. Äfven kostnaden för efterbehandlingens omsorgsfulla utförande torde visa sig större än den för anskaffande af fullgodt papper af varaktigt material. Det enda fullt rationella sätt för vinnande af ökad varaktighet hos de tryckalster, som framdeles öfverlemnades till rikets offentliga bibliotek såsom arkivexemplar, syntes alltså bestå uti att låta trycka desamma på ett för detta ändamål fullt lämpligt papper. De tekniska svårigheter, som dervid skulle yppa sig, vore ej af stor betydelse. Då s. k. rotationspress användes till tryckning af tidningar eller andra tryckalster, kunde den i maskinen befintliga pappersrullen eller valsen med

det sämre papperet uttagas, sedan upplagan blifvit tryckt, hvarefter en annan vals med bättre papper kunde insättas för den omedelbart derpå följande tryckningen af arkivexemplaren. Det derigenom tillkomna extra arbetet bestode sålunda blott i pappersrullarnes ombytande. Detta förfaringsätt praktiserades äfven vid vissa tryckerier inom landet.

Större svårighet syntes uppkomma i fråga om kontrollen af det för arkivexemplaren använda papperets beskaffenhet. Någon officiel kontroll af det inom statens embetsverk eller af andra myndigheter använda papperet vore ännu icke införd i vårt land, och några lagstadgade bestämmelser rörande fordringar af olika slag af »normalpapper» förefunnes icke. Emellertid syntes erforderlig kontroll kunna i detta hänseende utöfvas antingen genom tekniska högskolans materialprofningsanstalt eller, såsom för närvarande skedde vid vissa leveranser af tryckpapper för statsverkets behof, genom en särskild granskningsnämnd af sakkunnige. Huruvida leveransen af sålunda granskadt tryckpapper borde ske genom ett statens embetsverk, eller åt tryckerierna skulle öfverlemnas prof å sådant papper jemte uppgift öfver dess hållfasthetsegenskaper och sammansättning samt åt dem lemnas fritt val af leverantör, vore en fråga, hvars besvarande förutsatte, utom annat, kännedom om tidningarnas olika format m. m. och därför nu kunde lemnas å sido.

I fråga om de tryckalster, som redan blifvit till rikets offentliga bibliotek såsom arkivexemplar öfverlemnade och som visat sig vara framställda af ett underhaltigt och ovaraktigt papper, syntes meningarna vara delade. Om emellertid några åtgärder skulle kunna vidtagas för beredande af större varaktighet åt dessa tryckalster, torde de blott kunna bestå i en efterbehandling genom lämpliga vare sig mekaniskt eller kemiskt skyddande konserveringsmedel. Huruvida den af professor Cronquist föreslagna metoden, som bestode i att förse det tryckta papperet med ett öfverdrag af ett limartadt bindemedel, skulle visa sig motsvara förväntningarna, vore svårt att säga utan en förberedande, af fackmän gjord undersökning af metodens lämplighet och användbarhet.

Professor Klason har i sitt förenämnda yttrande anført hufvudsakligen, att bibliotekens bokförråd vore, fränsedt den mekaniska slitningen vid nyttjandet, utsatta för vissa af honom närmare beskrifna förstörande krafter. Så vore fallet med åtskilliga mineralsyror, som genom förbränning af stenkolk, koks eller lyngas tillfördes luften särskildt i kulturens centra, de stora städerna. Papper, vid hvars tillverkning användts trämassa, vore äfven utsatt för skada af solljuset. I fall sådant papper redan från början haft

minsta möjliga hållfasthet, blefve det, om detsamma under en tid utsattes för solljuset, synnerligen sprödt. Detta hade föranlett tron, att sådant papper med tiden skulle undergå en förmultningsprocess och derigenom sönderfalla af sig sjelft. Så vore emellertid lyckligtvis ingalunda förhållandet. De nämnda förstörande krafterna angrepe papperet i kanterna, och endast i den mån dessa fölle af, fortsattes förstörelsen vidare. Denna förstörelse vore alltid långsam, men ginge hastigare, ju sämre hållfasthet papperet hade från början. Till och med nutidens sämsta papper kunde, enligt professor Klasons öfvertygelse, vid sorgfällig vård och ej för mycken slitning förvaras ej blott i decennier, utan till och med i sekler, allt under förutsättning att vid papperets tillverkning vissa tekniska fel ej blifvit begångna, hvilket dock numera ytterst sällan skedde. Den utifrån inåt framskridna förstörelseprocessen kunde ej fortgå annorledes, än i mån de angripna delarne fölle bort, hvilket skedde vid slitning.

I afseende å den föreslagna efterbehandlingen yttrade professor Klason. Allt papper förlorade i fuktigt tillstånd större delen af sin hållfasthet. Så snart det vore fråga om stora ark, vore det därför endast papper af godt material, som med säkerhet kunde limmas utan risk af papperets förstöring. Vid all limning i ark måste, efter det papperet blifvit indränkt i limlösningen, öfverskottet häraf utpressas, hvilken pressning måste vara hård, i fall ej svåra olägenheter skulle tillstöta vid torkningen. I följd deraf häftade arken starkt vid hvarandra eller vid mellanlägget efter pressningen. Det vore icke antagligt, att sämsta pappers hållfasthet i fuktigt tillstånd vore tillräcklig att äfven vid största varsamhet förhindra bristning. Praktiskt erfarna personer, med hvilka professor Klason i denna sak meddelat sig, vore äfven af samma mening. Dertill komme, att vid torkningen allt för lätt uppstode spänningar, som förorsakade dels skrynkighet och bucklor, dels ock bristning. Icke vore det tänkbart, att bibliotekens folianter skulle söndertagas ark efter ark för att efter genomgången procedur åter inbindas. Frånsedt de oerhörda kostnaderna — en stor tidningsbok kostade i inbinding närmare trettio kronor, en följd af den nödiga stora hållfastheten i ryggen — skulle kanske på hvart annat ark ryggsvecken brista redan vid söndertagningen; ja, erfarna bokbindare påstode till och med, att dervid hvartenda blad skulle gå sönder. Tänkte man sig åter bokens blad skola efterbehandlas, sådana de sutte i boken, kunde detta tydligen endast ske med relativt få blad i sänder. Mångfaldt upprepad fuktning, pressning och torkning skulle sålunda ske med hvarje exemplar, ett förfaringssätt, som, äfven om bristningar dervid icke skedde, skulle slita boken kanske lika

mycket som ett århundrades begagnande. Dertill komme, att närmast ryggen, der påkänningen vore starkast, limmet ej inträngde. På gränsen mellan fuktade partier och icke fuktade blefve gifvetvis vid torkningen stora spänningar med deraf följande skrynklighet och i hög grad ökad skörhet. Det lede visserligen intet tvifvel, att genom en efterlimning hållfastheten skulle i någon mån ökas, men då grundstommen, den dåliga pappersfilten, ej förbättrades, blefve ej heller elasticiteten förbättrad och vinsten således ej väsentlig. I stället för böcker, endast trasiga i kanten, finge man sådana trasiga och lappade i sitt inre. Men vid hvarje lapp blefve större påkänning och inom kort en ny refva. Professor Klason vågade därför på intet sätt tillstyrka någon som helst efterbehandling af papperet i redan uti rikets offentliga bibliotek befintliga böcker. Det af gammalt använda sättet att omgifva en bok med en väl åtsittande pappkapsel verkade deremot skyddande ej blott för bandet, utan äfven för sjelfva papperet i boken och vore särskildt för de stora tidningsfolianterna af ej ringa effektivitet.

Hvad åter beträffade åtgärder för framtiden, kunde, enligt professor Klasons förmenande, endast en dylik åtgärd ifrågakomma, nemligen att biblioteksexemplaren trycktes på bättre papper af beskaffenhet, som Eders Kongl. Maj:t kunde pröfva skäligt bestämma. Denna åtgärd vore den enda af otvifvelaktig effektivitet, den kunde ske utan nämnvärda olägenheter eller svårigheter och den vore utan all fråga den billigaste.

Sedan öfverbibliotekarien vid Kongl. biblioteket samt bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Upsala och Lund beredts tillfälle att yttra sig i anledning af hvad nämnda professorer anfört, hafva de i underdåniga utlåtanden förklarad sig anse den ifrågasatta efterbehandlingen af redan levererade tryckalster med ändamål att förlåna papperet större hållbarhet vara opraktisk och nästan outförbar i anseende dertill att de inbunda tryckalstren, åtminstone med tillämpning af hittills kända metoder, dessförinnan måste söndertagas och arkvis behandlas — ett förfaringssätt, som, fränset högst betydlig tidsspilla och kostnad, skulle medföra skada för sjelfva tryckalstren; och hafva bibliotekarierna vid universitetsbiblioteken på grund häraf afstyrkt vidtagande af sådan efterbehandling af tryckalstren.

Jag har ansett lämpligt att införskaffa upplysningar från Norge och vissa främmande länder, huru hithörande frågor der ordnats. Enligt inkomna meddelanden saknas i Norge, Finland, Frankrike, Italien, Belgien, Nederländerna, Bayern, Österrike och Sachsen föreskrifter i detta ämne. Uti Dresden har man emellertid på senare tid i vissa fall sökt bereda större hållbarhet åt arkivalier, tryckalster och kartor genom användande af s. k.

zaponimpregnering. Denna konserveringsmetod synes bestå deri, att det pappersmaterial, hvars hållbarhet behöfver förstärkas, utbredes eller rullas i spiral och derefter neddoppas i zaponvätska, en färglös, sjelfglättande fernissa, bestående hufvudsakligen af salpetersyrad cellulosa och amylicetat, hvarefter papperet lägges på ett nät eller galler för att torka. Vid zaponbehandling af en hel bok måste man anbringa metalltrådnät eller annat dylikt mellanolägg mellan alla de impregnerade bladen, för att de vid torkningen icke skola häfta vid hvarandra. I Österrike, hvarest det s. k. arkivrådet sysselsatt sig med denna fråga, som nu synes vara under utredning hos regeringen, uppgifves zaponförfarandet hafva i Kejsarl. och Kongl. hus-, hof- och statsarkivet försöksvis användts med ganska godt resultat. Äfven i Bayern pågå undersökningar angående användbarheten af zaponimpregnering. Der har man dock ännu ej kunnat fälla ett slutligt omdöme rörande fördelarna af denna konserveringsmetod, hvilken för öfrigt anses kunna komma till användning endast för helt viktiga handskrifter eller enskilda blad. I Preussen och Danmark finnas föreskrifter angående beskaffenheten af det tryckpapper, som användes för statens ändamål, i Danmark äfven sådana i afseende å papperet i de arkivexemplar, som från boktryckerierna lemnas till de offentliga biblioteken. I sistnämnda land lägges dervid vigten uteslutande på att papperet är limmadt. I Storbritannien och Irland är stadgadt, att, om upplagor tryckas på olika papper, det exemplar, som lemnas till British Museum, skall vara tryckt på det bästa papperet.

Af den sålunda i ämnet gjorda utredningen synes mig framgå, att, om också en efterbehandling af tryckalster för beredande af större hållbarhet åt papperet skulle kunna med fördel komma till användning i vissa fall, då det endast gäller viktiga handskrifter eller enskilda blad af ett tryckalster, någon verklig varaktighet hos de till rikets offentliga bibliotek jemlikt tryckfrihetsförordningen öfverlemnade tryckalster icke kan vinnas, utan att papperet i dessa tryckalster från början är af viss hållfasthet. Enligt hvad som meddelats mig från ett af våra större boktryckerier, har man der, då för den egentliga upplagan användts sämre papper, utan svårighet afdragit de erforderliga arkivexemplaren på annat, bättre papper. Så har ock i flera år förfarits vid tryckning af en utaf de i Stockholm utkommande större dagliga tidningarna.

För allmänt genomförande af sådan ordning till betryggande af den inhemska litteraturens varaktighet torde emellertid vara erforderligt, att i § 1 mom. 11 af tryckfrihetsförordningen införes föreskrift derom, att de

exemplar, som jemlikt nämnda lagrum skola af boktryckarne utan betalning aflemnas till Kongl. biblioteket och till hvarterdera af rikets universitet, skola vara tryckta å hållbart papper, angående hvars beskaffenhet närmare bestämmelser meddelas i lag, stiftad af Konung och Riksdag gemensamt.»

Sedan, enligt hemställan af chefen för ecklesiastikdepartementet, Riksdagens ifrågavarande skrifvelse jemte öfriga till ärendet hörande handlingar för vidare behandling öfverlemnats till justitiedepartementet, samt chefen för detta departement vid ärendets förnyade föredragning den 31 sistlidne januari erinrat om hvad sålunda i ärendet förekommit, anförde sistnämnde departementschef ytterligare följande.

»Lika med chefen för ecklesiastikdepartementet och i ärendet hörda sakkunnige anser äfven jag, att betryggande säkerhet för att de arkivexemplar, som hädanefter aflemnas, skola komma att erhålla nödig varaktighet, icke lämpligen står att vinna på annat sätt än genom meddelande af föreskrift, att dessa exemplar skola vara tryckta å papper af viss beskaffenhet. Att för genomförandet häraf erfordras ändring i 1 § 11 mom. tryckfrihetsförordningen, är uppenbart. Det lärer emellertid icke kunna ifrågasättas att i tryckfrihetsförordningen införa närmare bestämmelser om papperets beskaffenhet, utan torde, såsom chefen för ecklesiastikdepartementet jemväl förordat, sådana bestämmelser böra meddelas i särskild lag, stiftad i den ordning § 87 regeringsformen stadgar, och i tryckfrihetsförordningen endast intagas en hänvisning till stadgandena i denna lag.

Härvid uppstår emellertid det spörsmålet, huruvida icke i sammanhang med de ifrågasatta förändringarna vissa af de föreskrifter, som nu inrymmas uti ifrågavarande moment i tryckfrihetsförordningen, borde öfverflyttas till den särskilda lagen. Sagda moment innehåller bland annat bestämmelse om den tid, inom hvilken aflemnandet af arkivexemplaren bör hafva egt rum, samt om straffpåföljden för underlåtenhet att fullgöra det stadgade aflemnandet. Det torde vare mindre lämpligt, om de närmare föreskrifterna rörande aflemnandet af ifrågavarande exemplar skulle vara fördelade mellan tryckfrihetsförordningen och den särskilda lagen, liksom ock om i tryckfrihetsförordningen skulle meddelas stadgande om straffpåföljden, medan i den särskilda lagen angåfves vissa af de omständigheter, som äro af afgörande betydelse för frågan om straffets ådömande. På grund häraf synes åt ifrågavarande moment i tryckfrihetsförordningen böra gifvas det innehåll, att boktryckare är pliktig att af allt, som hos honom tryckes,

till Kongl. biblioteket samt till hvardera af rikets universitet utan betalning aflemna ett fullständigt och felfritt exemplar enligt de närmare föreskrifter och vid det ansvar, som stadgas i lag, stiftad i den ordning § 87 regeringsformen bestämmer; hvaremot i sagda lag böra intagas såväl föreskrifter om tiden för aflemnandet och om beskaffenheten af det papper, hvarå de aflemnade exemplaren skola vara tryckta, som ock påföljderna för underlåtenhet att ställa sig dessa föreskrifter till efterrättelse. Då denna lag, såsom ofvan nämnts, skulle stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, torde några grundade betänkligheter mot den föreslagna anordningen icke kunna anföras.

En dylik anordning skulle visa sig fördelaktig äfven i det afseende, att derigenom mål rörande förseelser mot föreskrifterna om aflemnandet af arkivexemplar uppenbarligen skulle komma att tillhöra de allmänna domstolarnas handläggning. Hitills hafva sådana mål ansetts vara att hänföra till de så kallade ordningsmålen, hvilka det tillkommer chefen för justitiedepartementet att pröfva. Med nu gällande bestämmelser angående arkivexemplar har detta icke vållat någon olägenhet, då det i allmänhet endast gällt att afgöra, huruvida de föreskrifna exemplaren aflemnats inom stadgad tid, men uppenbart torde vara att, derest i dessa mål kan blifva fråga om närmare undersökning och pröfning af beskaffenheten af det papper, hvarå exemplaren äro tryckta, målen icke vidare lämpligen kunna såsom ordningsmål behandlas.»

Syftet med föreliggande grundlagsändringsförslag är, enligt hvad af det föregående framgår, i första hand att, med anledning af de uti Riksdagens omförmälda skrifvelse den 13 maj 1898 uttalade önskningsar om beredande af större varaktighet åt papperet i de tryckalster, hvilka jemlikt 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen skola öfverlemnas till rikets offentliga bibliotek, söka möjliggöra införandet af bestämmelser i sådant afseende. I sammanhang härmed innehåller den kongl. propositionen förslag derom, att ur nämnda moment af tryckfrihetsförordningen skulle utbrytas de deri nu inrymda stadgandena om den tid, inom hvilken de s. k. arkivexemplarens aflemnande bör hafva egt rum, äfvensom angående straffpåföljden för uraktlåtenhet att fullgöra det föreskrifna aflemnandet. I en särskild lag, stiftad i den ordning § 87 regeringsformen bestämmer, skulle derefter nämnda stadganden sammanföras med de nödiga närmare bestämmelserna om papperets beskaffenhet. En vigtig följd af att sagda stadganden i tryckfrihetsförordningen sålunda öfverflyttades till

den allmänna lagstiftningen skulle, på sätt chefen för justitiedepartementet ock påpekat, blifva den, att alla mål rörande förseelser mot föreskrifterna om aflemnandet af arkivexemplaren, hvilka mål hittills enligt praxis ansetts hänförliga till de s. k. ordningsmålen, hvilka det tillkommer chefen för justitiedepartementet att pröfva, skulle komma att tillhöra allmän domstols handläggning.

Vid behandlingen af den kongl. propositionen har utskottet visserligen, i likhet med 1898 års Riksdag, funnit det vara af vigt, att den dyrbara och i flera hänseenden oersättliga egendom, som på grund af stadgandet i 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen kommer i statens besittning, må till afsedt gagn kunna så länge som möjligt bibehållas, samt har förden-skull också lifligt behjertat behovet af att lagändring i sådant syfte må komma till stånd. Men äfven om det skulle, på sätt såväl chefen för ecklesiastikdepartementet som ock chefen för justitiedepartementet yttrat, vara utredt, att betryggande säkerhet för att de arkivexemplar, som hädan-efter aflemnas, skola komma att erhålla nödig varaktighet, icke lämpligen står att vinna på annat sätt än genom meddelande af föreskrift, att dessa exemplar skola vara tryckta å papper af viss beskaffenhet, något som utskottet för öfrigt gerna vill medgifva, så är det dock för frågans bedömande och afgörande härutöfver nödigt att ega tillgång till någon utredning angående det tilltänkta innehållet af bestämmelserna i den ifrågasatta särskilda lagen. Förutom de i tryckfrihetsförordningen nu upptagna stad-gandena om tiden för arkivexemplarens aflemnande samt om ansvaret för hithörande förbrytelser torde en sådan lag böra innehålla föreskrifter om grunderna för bedömande af tryckpapperets hållbarhet, om kontrollen å lagens efterlefnad, om papperets tillhandahållande, derest detsamma möjligen skulle anses böra anskaffas genom statens försorg, om de modifikationer, som tilläfvventyrs borde förekomma beträffande det papper, som skulle användas till tryckning af planscher, samt äfven angående den tid, inom hvilken förbrytelser mot lagen skulle preskriberas, m. m.

Den närmare pröfningen af hvad denna lag borde innehålla komme visserligen, då ju samma lag skulle stiftas i annan ordning än grundlag, att falla utom konstitutionsutskottets verksamhetsområde och skulle således icke blifva föremål för dess bedömande, men utskottet har dock icke ansett sig kunna förorda någon ändring af ifrågavarande moment i tryckfri-hetsförordningen, då utskottet icke erhållit någon kännedom angående det afsedda hufvudinnehållet i den lag, till hvilken, enligt den kongl. proposi-tionen, i momentet skulle hänvisas. Utskottet anser sig desto hellre hafva

haft skäl förvänta, att ett förslag till en sådan lag varit fogadt vid den kongl. propositionen, som tillförene ett dylikt förfarande i jemförliga fall egt rum. Härigenom hade utskottet jemväl fått någon ledning för bedömande af frågan, i hvad mån lagändringen skulle för boktryckerinäringen komma att medföra ökade kostnader.

Då utskottet alltså för närvarande saknar nödiga hållpunkter för ett fullständigt bedömande af det framlagda grundlagsändringsförslagets innebörd, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka dess godkännande; hvarför utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 mars 1902.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Reservationer:

af herr *Blomberg*, som anförde:

»Ehuru jag i likhet med utskottet önskat, att Kongl. Maj:ts proposition skulle hafva innehållit en fullständigare utredning och att särskildt deri angifvits åtminstone hufvudgrunderna för den tilltänkta lagstiftning, till hvilken 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen i dess nu föreslagna nya lydelse skulle hänvisa och som för grundlagsstadgandets nya formulering skulle utgöra förutsättning, har jag dock, då det syns mig af synnerlig vigt, att syftemålet med den föreslagna grundlagsändringen snarast möjligt realiseraras och då enligt min mening den nödiga pröfningen af den omförmälda särskilda lagstiftningen rörande beskaffenheten af arkivexemplarens papper m. m. borde kunna anstå till den Riksdag, hvilken det skulle tillkomma att

slutligen afgöra det ifrågavarande grundlagsändringsförslaget, ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga det förslag till ändrad lydelse af 1 § 11:o tryckfrihetsförordningen, som innefattas i Kongl. Maj:ts proposition;»

af herrar *Rodhe*, *Behm*, friherre *Wrangel von Brehmer*, *Säve* och *Nyström*, *Carl*, hvilka instämt med herr *Blomberg*; samt

af herr *Johnsson* mot vissa delar af utskottets motivering.

Herr *Pettersson* har anhållit få här antecknadt, att han icke öfvervarit ärendets slutliga behandling inom utskottet.
